

Witteveen 2015: belastingaftrek pensioen- premies fors verlaagd

Op 27 juni 2013 jl. heeft de Tweede Kamer het Wetsvoorstel Verlaging maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen ("Wetsvoorstel Witteveen 2015") aangenomen. Het wetsvoorstel beperkt de belastingaftrek voor pensioenpremies op ingrijpende wijze.

DOOR MR. J.A. GIELINK CPL

Voor sociale partners, besturen van pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen levert de versoering van het Witteveenkader de nodige hoofdbrekens op. De wijzigingen als gevolg van het Wetsvoorstel Wet Verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd ('Wet VAP') per 1 januari 2014 zijn al ingrijpend.

Als fiscale klap op de vuurpijl zijn nu het Wetsvoorstel Witteveen 2015 en het Wetsvoorstel pensioenaanvullingsregelingen in behandeling bij de Eerste Kamer met nog verdergaande fiscale ingrepen in het Witteveenkader.

Verlaging maximale opbouwpercentages

De Wet VAP is de eerste fase van de verlaging van de fiscale aftrek van pensioenpremies (het zgn. Witteveenkader). Op grond van deze wet worden met ingang van 1 januari 2014 de fiscaal maximale opbouwpercentages met 0,1% verlaagd en wordt de fiscale pensioenrichtleeftijd per 2014 verhoogd van 65 naar 67 jaar.

Met ingang van 1 januari 2015 is de fiscale pensioenrichtleeftijd gekoppeld aan de ontwikkeling van de levensverwachting. Een verhoging van de fiscale richtleeftijd naar 68 jaar per 1 januari 2015 is niet bepaald ondenkbaar.

Met ingang van 1 januari 2015 staat de pensioensector een tweede zware bezuinigingsronde te wachten. Als het wetsvoorstel ongeschonden door het parlement komt, worden de fiscaal maximale opbouwpercentages opnieuw verlaagd, voor mid-

delloonregelingen met 0,4% en voor eindloonregelingen met 0,35%.

De fiscaal maximale opbouwpercentages worden aldus met ingang van 1 januari 2015:

	middelloon	eindloon
Levenslang ouderdomspensioen	1,75%	1,55%
Partnerpensioen	1,23%	1,09%
Wezenpensioen	0,25%	0,22%

Voor de beschikbare premieregelingen komt hier nog bij dat met ingang van 1 januari 2015 verplicht worden overgegaan van bruto naar netto staffels. De veronderstelde kostenopslag (10%) en de opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (7%) zullen dan vervangen moeten worden door de werkelijke opslagen, die doorgaans (veel) lager zijn in collectieve contracten.

Pensioengevend loon wordt gemaximeerd

Het pensioengevend loon wordt per januari 2015 gemaximeerd op € 100.000. De budgettaire opbrengst van dit onderdeel van het wetsvoorstel is relatief gering. Over de gekozen grens is, zo geeft de regering zelf toe, te discussiëren. Maatschappelijk lijkt dit voorstel (in tegenstelling tot de forse verlaging van de maximale opbouwpercentages) op weinig bezwaren te stuiten. Ik ben zelf principieel tegen een maximering; de wetgever dient te accepteren dat een deel van het loon dat belast wordt naar (hoge) loon- en inkomstenbelastingtarieven bestemd is voor pensioen, ongeacht de hoogte van het loon.

Mr. J.A. Gielink CPL
Pensioenjurist en belasting-
adviseur Gielink Pensioen-
recht B.V.

Meer pragmatisch bestaat er bij de Raad van State en de oppositiepartijen de vrees dat nu de horde van de aftopping eenmaal genomen lijkt (er zijn al vele pogingen ondernomen, maar gestrand), er snel een verdere aftopping zal plaatsvinden.

Verlaging fiscale faciliteiten in derde pijler

In de derde pijler (lijfrente, fiscale oudedagsreserve (FOR)) worden de fiscale maxima voor de opbouw op dezelfde wijze als de aanpassingen in de tweede pijler verlaagd. Voor de lijfrente betekent dit dat het premiepercentage voor de aftrek vanaf 2015 wordt verlaagd naar 12,7% van de premiegrondslag (2013: 17%, 2014: 15,5%). Het maximale inkomen voor de premiegrondslag bedraagt met ingang van 2015 € 100.000 (momenteel: € 162.457).

Voor de FOR wordt het maximale dotatiepercentage verlaagd naar 8,9% (2013: 12%, 2014: 10,9%) van de winst, de maximum dotatie bedraagt vanaf 2015 € 7.847 per jaar.

De zzp'er en andere IB-ondernemers ('zelfstandigen') zijn voor de fiscaal gefacilieerde opbouw van hun oudedagsvoorziening aangewezen op de opbouwruimte in de derde pijler. Deze opbouwmogelijkheid is van oudsher op een aantal onderdelen minder ruim dan de ruimte in de tweede pijler voor aanvullend werknemerspensioen. In het kader van het toenemende belang van zzp'ers voor de Nederlandse economie en de actuele aandacht voor de knelpunten waar de zzp'er momenteel nog mee geconfronteerd wordt, is er voldoende aanleiding om de fiscale faciliteiten voor zelfstandigen aan te passen. De meest eenvoudige oplossing zou zijn om de fiscale pensioenfaciliteiten voor werknemers ook van toepassing te verklaren op zelfstandigen. Dit is recent al gebeurd voor zelfstandigen die verplicht deelnemen aan een bedrijfstak- of beroeps pensioenregeling. In een brief d.d. 18 maart 2013 heeft Staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Tweede Kamer meegedeeld dat er vooralsnog nog geen voornemen aanwezig is bij het kabinet om het pensioen van zelfstandigen te verruimen. Alleen als er een collectieve regeling voor zelfstandigen in het leven zou worden geroepen zou een verruiming denkbaar kunnen zijn. De kans dat dit laatste gebeurt acht ik zeer klein.

Voortzetting huidige fiscale kaders uitzondering

De verlaging van de opbouwpercentages en de aftopping van de grondslag geldt alleen voor de toekomstige pensioenopbouw. De pensioenopbouw tot 1 januari 2015 vindt plaats op basis van het huidige regime (vanaf 2014 met inachtneming van de Wet VAP). De tot 1 januari 2015 opgebouwde aanspraken worden na 1 januari 2015 ten volle gerespecteerd.

Een inhaal of inkoop van pensioentekorten over diensttijd vóór 1 januari 2015 dient echter plaats te vinden met inachtneming van de nieuwe fiscale regels.

De staatssecretaris van Financiën heeft drie gevallen genoemd tijdens de parlementaire behandeling van het Wetsvoorstel Witteveen 2015, waarin de oude, ruime fiscale kaders wel blijven gelden ná 2014:

- Bij een partnerpensioen op risicobasis mag ten aanzien van

de vóór 1 januari 2015 liggende dienstjaren uitgegaan worden van de in de betreffende jaren geldende opbouwpercentages én hoeft de maximering van € 100.000 pensioengevend loon niet te worden toegepast.

- De vóór 1 januari 2015 gemiste indexering mag na 31 december 2014 worden ingehaald tot het oorspronkelijk toegezegde niveau.
- De voor 1 januari 2015 toegepaste korting(en) van aanspraken en rechten mag (mogen) tot het oorspronkelijke niveau worden hersteld, indien de financiële positie van het pensioenfonds dit toelaat, zonder dat een fiscale last wordt genomen. Dat wil zeggen, herstel zonder aanvullende stortingen door werkgever of werknemers.

Voor zover nodig zullen deze toezeggingen van Staatssecretaris Weekers nog in beleidsbesluiten worden opgenomen.

Afkoop van fiscaal bovenmatig pensioen

In de Pensioenwet wordt volgens het wetsvoorstel bepaald dat het afkoopverbod niet van toepassing is op het deel van de pensioenaanspraken dat uitgaat boven de fiscale begrenzings.

Verhoging fiscale richtleeftijd per 1 januari 2015 naar 68 jaar is niet bepaald ondenkbaar

Het fiscaal bovenmatige deel kan dus worden afgekocht met ingang van 1 januari 2015. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de belasting over het bovenmatige deel kan worden betaald, aldus de toelichting. Deze bepaling is alleen praktisch toepas-

baar als een regeling bewust bovenmatig is en vooraf een splitsingsverzoek wordt ingediend bij de inspecteur. Als achteraf bovenmatigheid wordt vastgesteld door de belastingdienst zal de gehele aanspraak tot het loon worden gerekend, dus ook het gedeelte dat niet bovenmatig was.

Wetsvoorstel pensioenaanvullingsregelingen

In het sociaal akkoord hebben sociale partners en kabinet afgesproken dat er een aanvulling of alternatief voor het voorstel tot verlaging van de opbouwpercentages en de aftopping van de grondslag mocht worden gezocht. Sociale partners kregen hiervoor tot 1 juni 2013 de gelegenheid, het maximale budgettaire beslag mocht oplopen tot € 250 miljoen structureel. Het wetsvoorstel pensioenaanvullingsregelingen geeft invulling aan het voorstel van de sociale partners om het Witteveen-kader aan te vullen met zgn. excedentregelingen, bestaande uit pensioenexcedent- en lijfrente-excedentregelingen.

Het voorstel houdt kort gezegd in dat over het deel van het inkomen tot en met € 100.000 een brutouitkering van 1,75% van het inkomen per dienstjaar opgebouwd kan worden binnen het Witteveenkader en dat daarnaast een netto-aanvulling mogelijk wordt die gelijkwaardig is aan de opbouw van een brutouitkering van 0,10% van het inkomen per jaar. Over het deel van het inkomen dat hoger is dan € 100.000 kan op grond van dit voorstel een opbouw van een netto-uitkering plaatsvinden die gelijkwaardig is aan de opbouw van een brutouitkering van 1,85% van het inkomen.

Er wordt gespaard uit het netto-inkomen, de premie is dus niet aftrekbaar. De fiscale faciliteit bestaat uit een vrijstelling in box 3 van de opgebouwde aanspraken. De uitkeringen uit het excedentrecht zijn vrijgesteld van inkomstenbelasting.

Wijziging pensioenovereenkomst en premieverlaging

Als het Wetsvoorstel Witteveen 2015 wordt aangenomen, dan is de inboeking van € 2,9 miljard aan bezuiniging een feit, aldus Staatssecretaris Klijnsma in de Tweede Kamer. Het kabinet gaat er op grond van berekeningen van het CPB vanuit dat de pensioenpremies met 6 tot 7 miljard euro worden verlaagd. Anders dan de oppositie wenste, wordt dit niet voorgeschreven. Als pensioenfondsen besluiten om de verlaging van het ambitieniveau niet aan te wenden voor premieverlaging, maar bijvoorbeeld eerst indexatie achterstanden weg te werken, is dit mogelijk. De regering wijst er in dit verband wél op dat het besluit van het pensioenfonds voldoende generatiebestendig moet zijn. Dit is misschien in mindere mate het geval als de premie wordt aangewend voor bijvoorbeeld de inhaal van indexatie achterstanden en/of herstel van kortingen. PfZW heeft al aangegeven dat de premie niet verlaagd zal worden.

Pensioenverlaging wordt dus niet dwingend voorgeschreven. Een voorstel van D66 om pensioenregelingen fiscaal bovenmatig te verklaren als de premie niet voldoende wordt verlaagd, was volgens de regering niet haalbaar.

Naast de kwestie van de verlaging van het ambitieniveau en de besteding van de hiermee vrijkomende premies zullen sociale

partners en uitvoerders vóór 1 januari 2015 naar verwachting ook nog te maken krijgen met de keuze tussen de handhaving van het huidige nominale pensioencontract of de overgang naar een nieuw reëel pensioencontract. Eventuele aanpassingen zullen doorgaans niet eenzijdig door werkgever en/of pensioenfonds kunnen worden doorgevoerd.

De pensioenovereenkomst zal gewijzigd dienen te worden. Dit kan slechts met instemming van de betreffende werknemersvertegenwoordigers geschieden (cao, bedrijfstakpensioenfonds). In andere gevallen zal ook de instemming van individuele werknemers vereist zijn. Het zal allemaal wel (heel) snel moeten gebeuren. Voor de wijzigingen op grond van de Wet VAP zijn nog maar enkele maanden beschikbaar. Voor de invoering van de Wet Witteveen 2015 resteren nog 18 maanden.

Conclusies

Als het Wetsvoorstel Witteveen 2015 inderdaad de parlementaire eindstreep haalt, zal dit voor heel veel deelnemers aan pensioenregelingen ingrijpende gevolgen gaan hebben. De fiscale mogelijkheden tot aanvullende pensioenopbouw zullen in de komende anderhalf jaar drastisch worden beperkt, zonder dat daarvoor elders fiscaal compensatie wordt geboden. Er ligt geen generieke tariefsverlaging of verlaging van de box 3-belasting in het verschiet. Vooral jongere werknemers zullen de gevolgen hiervan gaan merken: een pensioenniveau van 70% zal alleen haalbaar zijn als zij langer doorwerken en later met pensioen gaan dan tot voor kort gebruikelijk was.

Het wetsvoorstel pensioenaanvullingsregelingen is een triest dieptepunt op het terrein van pensioenwetgeving. Zelfs de sociale partners die dit voorstel deden, koesteren bepaald geen warme gevoelens, maar hadden geen andere keuze gezien de beperkte budgettaire ruimte.

Mogelijk is de gang van zaken ook een wake up call voor sociale partners en wetgever om nu snel voortgang te maken met een serieuze hervorming van het Nederlandse pensioenstelsel, inclusief een serieuze heroverweging van de doorsneepremie en de verplichtstelling.

Voor sociale partners en pensioenuitvoerders breken drukke tijden aan: er zal in de komende maanden overeenstemming moeten worden bereikt over de verlaging van het ambitieniveau, de aanwending van vrijvallende premies, de verhoging van de pensioenleeftijd, de aftopping van de grondslag en de eventuele overgang naar het nieuwe pensioencontract.

Pensioenfondsen worden ook nog geconfronteerd met (vervolg) kortingen en de invoering van de Wet versterking bestuur van pensioenfondsen. Hopelijk houden de betrokkenen in de pensioensector ook nadat afscheid is genomen van een hete zomer het hoofd koel! ■